

SOU 2018:2 Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner

Bakgrund

Utredningen har tittat på hur man kan åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner. Samhällsnyttiga funktioner definieras som yrkesutövare som bland annat har till uppgift att hjälpa andra.

I detta delbetänkande föreslås följande ändringar i brottsbalken:

- Ett nytt brott med benämningen blåljussabotage förs in i 13 kap. brottsbalken. Brottet straffbelägger att angripa eller annars störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena genomförandet av ett uppdrag.
- Straffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman enligt 17 kap. 1 § brottsbalken höjs till fängelse i lägst ett år och högst sex år.
- En ny straffskärpningsgrund förs in i 29 kap. 2 § brottsbalken. Den innebär att domstolen ska se särskilt allvarligt på fall där den tilltalade med våld eller hot har angripit någon i eller med anledning av dennes yrkesutövning.

Om Naturvetarna

Naturvetarna är fackförbundet för akademiker inom naturvetenskap. Våra 32 000 medlemmar arbetar inom livsvetenskaperna, miljö, jord, skog, de fysiska vetenskaperna, matematik och informationsteknologi. Av dessa arbetar närmare 4 300 med vetenskaplig forskning och utveckling. Omkring 4 500 är anställda och 1 900 studerar inom akademien. Drygt en fjärdedel av medlemmarna har disputerat. Naturvetarna är kontaktförbund för Karolinska Institutet och Sveriges lantbruksuniversitet samt de flesta statliga forskningsfinansiärer.

Bland våra medlemmar arbetar drygt 5 procent som miljö- och hälsoskyddsinspektörer, 1 procent som djurskyddsinspektörer samt 1 procent som livsmedelsinspektörer, sammanlagt omkring 2 500 personer. Upprepade undersökningar kring dessa professioners arbetsmiljö visar att de är utsatta för hot- och våldspenetrering och otillbörlig påverkan i hög utsträckning.

Naturvetarnas synpunkter

5.4.2 Överväganden och förslag avseende våld eller hot mot tjänsteman

Utredningens förslag: Bestämmelsen om våld eller hot mot tjänsteman i 17 kap 1 § brottsbalken straffbelägger sådant som redan är straffbelagt genom bestämmelserna om olaga hot och misshandel i 4 kap. 5 § respektive 3 kap. 5-6 §§ brottsbalken, när gärningen begås mot någon i dennes myndighetsutövning. Minimistraffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman höjs från sex månader till fängelse i ett år. Straffmaximum höjs från fyra år till fängelse i sex år.

Naturvetarna tillstyrker utredningens förslag om en höjning av minimistraflet för grovt våld eller hot mot tjänsteman samt höjning av straffmaximum. Förbundet har medlemmar, främst inspektörer i offentlig verksamhet, som är utsatta för hot och våld i stor utsträckning. Därigenom löper de en stor risk, liksom utredningen konstaterar, att genom denna otillbörliga påverkan påverkas i sin tjänsteutövning. Detta utgör i sin ytterlighet ett hot mot demokratin.

Att höja straffet för grovt våld eller hot mot tjänsteman är en viktig signal att skicka för att försöka stävja den oroande utvecklingen i samhället där tjänstemän i offentlig sektor är alltmer utsatta för otillbörlig påverkan och påtryckningar.

Utredningen bör dock enligt Naturvetarnas syn även ta under övervägande att även straffet för normalbrottet enligt brottsbalken 17 kap. 1 § 1 stycket våld eller hot mot tjänsteman bör skärpas, inte bara grovt våld eller hot mot tjänsteman enligt brottsbalken 17 kap. 1 § 2 stycket.

5.4.3 Överväganden och förslag avseende förgripelse mot tjänsteman och våldsamt motstånd

Utredningens förslag: De gällande straffskalorna för förgripelse mot tjänsteman och våldsamt upplopp i 17 kap. 2 § i brottsbalken är väl avvägda och bör inte ändras.

Naturvetarna avstyrker utredningens förslag om att inte ändra straffskalorna med avseende på förgripelse mot tjänsteman. Dels ser förbundet att straffet bör skärpas för att följa den argumentation som man bygger resten av förslagen på, risken för påverkan vid myndighetsutövning, och dels bör det övervägas att föra in delar i 17 kap. 1 §.

Utifrån våra medlemsundersökningar vet vi att det bland våra medlemmar förekommer hot mot närstående och skadegörelse bland de utsatta professionerna. Det råder inget tvivel om att dessa handlingar genomförs för att påverka myndighetsutövningen. Ett hot mot en individs familj kan upplevas som minst lika starkt som ett hot mot egen person. Förutom detta bör det också övervägas om gränsdragningarna mot ofredande, exempelvis spottande, kan klargöras på ett tydligare sätt anser Naturvetarna.

5.5.2 En ny försvårande omständighet förs in i 29 kap. 2 § brottsbalken

Utredningens förslag: Det införs en ny punkt i 29 kap. 2 § som anger att det som en försvårande omständighet vid bedömandet av straffvärdet ska, vid sidan om vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas om den tilltalade med hot eller våld angripit någon i eller med anledning av dennes yrkesutövning.

Naturvetarna tillstyrker utredningens förslag om en ny försvårande omständighet i 29 kap. 2 § brottsbalken med avseende på hot eller våld i eller med anledning av en individs yrkesutövning. Förbundet har som redan nämnts vissa specifika professioner inom offentlig sektor, inspektörer i kommuner samt djurskyddsinspektörer på länsstyrelser, som är mer utsatta än andra professioner som vi organiserar.

Samtidigt delar Naturvetarna utredningens bild av att det inte låter sig göras att räkna upp olika professioner samt att ett allmänt förstärkt straff mot hot och våld som individer utsätts för i arbetlivet, oavsett i vilken sektor man arbetar, är välkommet.

Avslutande reflektioner

Naturvetarna är överlag väldigt nöjda med att denna utredning har tillsatts och även med huvuddragen i detta delbetänkande. Förbundet är hoppfulla att utredningen hörsammar våra synpunkter avseende förgripelse mot tjänsteman i sitt fortsatta arbete. Det vore beklagligt om straffskalan för samtliga brott med risk för påverkan vid myndighetsutövning inte höjs simultant, då signalvärdet blir än starkare och det är rimligt givet hot mot närstående samt skadegörelse.

NATURVETARNA

Per Klingbjer
Förbundsdirektör

Kristofer Jerving
Utredare